

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1/S-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5/1 (5) - 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Мадреймов Фархат Махсетбаевич</i> СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА В КАРАКАЛПАКСТАНЕ В 1920-1924 ГОДАХ	12-18
<i>Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович</i> АНТРОПОЛОГИЯ ИМПЕРСКОЙ ВЛАСТИ: ХАКЕНТСКИЕ ЗЕМЛИ И АДВОКАТ С. ЛАПИН	19-23
<i>Чориев Шохрух Холтура угли</i> ИСТОРИОГРАФИЯ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУРКЕСТАНСКОГО ГЕНЕРАЛ- ГУБЕРНАТОРСТВА В 40-90-Е ГОДЫ ХХ ВЕКА	24-35
<i>Najmiddinov Boburmirzo Zuhridin o'g'li</i> SOVET HOKIMIYATINING 1917-1943-YILLARIDA O'ZBEKISTON SSR DA AMALGA OSHIRGAN DINIY SIYOSATI	36-43
<i>Esonova Nilufar</i> SANOAT SOHASIDA XALQARO HAMKORLIK MUNOSABATLAR TARIXINING O'RGANILISHI: TAHLIL VA NATIJALAR (1991-2018-YILLAR)	44-47
<i>Qarshiyev Ahmad, Jumayev Abdimo'min, Bebitov Maqsud</i> DENOV BEKLIQIDA MAVJUD JOY NOMLARIGA OID MULOHAZALAR	48-55
<i>Qurbonov Abbos</i> MUSTAQILLIKNING DASTLABKI YILLARIDA QASHQADARYODA YENGIL SANOAT SOHASIDA AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR VA ULARNING NATIJALARI	56-59
<i>Abduraimova Sabohat Ergash qizi</i> BUXORO AMRLIGI DAVRIDA CHIROQCHI BEKLIQI AHOLISINING TURMUSH TARZI	60-65

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Karjavova Xurshida Abdumalikovna</i> MAHALLA INSTITUTINING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	66-73
<i>Pardayev Erkin Egamberdi o'g'li</i> XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA SIFATNI BOSHQARISHNING INNOVATSION USULLARI	74-82
<i>Palvanbayev Umidbek O'ktam o'g'li</i> O'ZBEKISTON POCHTA BOZORIDA XUSUSIY POCHTA KORXONALARINING TUTGAN O'RNI (BTS, DMS, EMU POCHTALARI MISOLIDA)	83-86
<i>Чинорова Шаҳодат Мансур кизи, Нормуродов Хусан Эшмаҳматович</i> ЗНАЧЕНИЕ ТАРГЕТИРОВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ	87-93
<i>Gabriel Ayodeji Ogunmola</i> GREEN BONDS: FINANCING RESOURCE CONSERVATION FOR A SUSTAINABLE FUTURE IN FARMING IN UZBEKISTAN	94-108

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Rashidova Dilfuza Ganievna</i> XIX ASR O‘ZBEK SHOIRALARINING IJODIDA GUMANISTIK G‘OYALAR VA IJTIMOY-FALSAFIY QARASHLAR	109-113
<i>Ochilova Nigora Ruzimuratovna</i> GENDER TENGLIGINI TA‘MINLASHNING IQTISODIY-IJTIMOY OMILLARI	114-118
<i>Samadov Jonmurod</i> JALOLIDDIN RUMIY ASARLARIDA FALSAFIY TUSHUNCHALAR VA ULARNING ILMIY–METODOLOGIK TAHLILI	119-123
<i>Kdirbaev Baxadir Berdaxovich</i> AXBOROT JAMIYATI VA MEDIA-MADANIYATNING NAZARIY-FALSAFIY TUSHUNCHASI	124-131
<i>Kurbanbaeva Ulbosin Jumag‘alievna</i> EKOLOGIK XAVFSIZLIK TUSHUNCHASINING MOHIYATI VA XUSUSIYATLARI	132-136
<i>Narzukulova Ferangiz Rustamjonovna</i> ILMIY TIL VA FALSAFIY TERMINOLOGIYA: SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	137-141
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich</i> IJTIMOY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN‘IY INTELLEKTNING INSON SALOHIYATIGA TA‘SIRI	142-148
<i>Султанов Бахтиёр Бахтиёрович</i> ОБРАЗ ФИЗИЧЕСКОЙ РАЗВИТОЙ, ГЕРОИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В ЭПОХУ АНТИЧНОСТИ	149-153
<i>Bozorov Suxrob Komilovich</i> MA‘NAVIY TRANSFORMATSIYANING ISTIQBOLLARI: INNOVATSION G‘OYA VA LOYIHALAR	154-157
<i>Kimsanbayeva Shaxnoza Bakridinovna</i> MILLIY O‘ZLIK VA DINIY BAG‘RIKENGLIK: ZAMONAVIY JAMIYATDAGI O‘ZARO TA‘SIRLAR	158-163
<i>Muxamedjanova Lalixon</i> GLOBALASHUV VA MADANIYATLARARO ARALASHUV	164-172

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Isanova Feruza Tulqinovna</i> INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING DIAKRON TADQIQI	173-180
<i>Mahmudova Umida Ural qizi</i> INTERNET DISKURSIDA FOYDALANILADIGAN EMOJILARNING LISONIY VA MADANIY JIHATLARI	181-189
<i>Madalov Navruz Ergashevich</i> IMPORTANT SUBJECTS OF COMPARATIVE AND CONTRASTIVE PHILOLOGICAL STUDIES AND TRANSLATION DIFFICULTIES OF STRUCTURAL–SEMANTIC MODELS OF PROVERBS	190-194
<i>Ubaydullayev Normuhammad Xasanovich</i> XOTIRANOMALARDA ZAMON VA MAKON MASALASI	195-198

<i>Ochilova Habiba Akramovna</i> ISSUES IN THE CLASSIFICATION OF QUESTION SENTENCE TYPES IN LINGUISTICS ...	199-207
<i>Muxammadiyeva Mashxura, Amirqulova Gulxayo</i> FILOLOGIK TADQIQOTLARNING ZAMONAVIY TIBBIY TARJIMA VA TALQINGA TA'SIRI	208-213
<i>Karabaeva Barno Bobir qizi</i> A COMPARATIVE ANALYSIS OF METAPHORICAL EXPRESSIONS REFLECTING PERCEPTION IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	214-219
<i>Axunbabaeva Narqiza Hamidjanovna</i> ЛИНГВОПРАГМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПЕРЕВОДОВ ИСТОРИЧЕСКИХ И АРХАИЧНЫХ СЛОВ В ДОКУМЕНТАЛЬНО-ИСТОРИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ «ВЛАСТИТЕЛЬ СЕМИ СОЗВЕЗДИЙ»	220-226
<i>Turdaliyeva Shahnoza O'ktamovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI SON-GIBRID MAQOLLARNING LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI	227-236
<i>Mansurova Shohista Isroilovna</i> OT OBRAZI TUSHUNCHASI (ZAMONAVIY O'ZBEK VA JAHON ADABIYOTI MISOLIDA)	237-241
<i>Davranov Akmal Akramjonovich</i> IJTIMOIY TENGLIK TUSHUNCHASI (INGLIZ UTOPIYALARI VA O'ZBEK DOSTONLARI MISOLIDA)	242-246
<i>Yuldasheva Aziza Yuldashevna</i> TARJIMASHUNOSLIKDA PRAGMATIKANING O'RNI	247-252
<i>Mirvaliyeva Malika Zoid qizi</i> SEMANTIKANING TARJIMADAGI AHAMIYATI	253-257
<i>Sidiknazarova Zulfiya Mirsharapovna</i> JADID ADABIYOTI VA MODERNIZATSIYA JARAYONLARI	258-262
<i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i> THE MOOD OF LONGING FOR FREEDOM IN THE AGE OF BYRON	263-266
<i>Narzikulova Rayhona Ahmadovna</i> THE PRAGMATIC FUNCTIONS OF IRONY	267-271
<i>Najmiddinov Muhammadjon</i> O'ZBEK TILIDA KO'P MA'NOLILIK, SINONIMIYA, OMONIMIYA VA ULARNING ELEKTRON TEZAVRUSDA AKS ETISHI	272-278
<i>Achilov Oybek Rustamovich</i> LEKSIK-SEMANTIK DEVIATSIYA ILGARI SURISH VOSITASI SIFATIDA	279-284
<i>Tashpulatova Mukambar Axmetovna</i> KOMPYUTER LINGVISTIKASI VA SUN'IY INTELLEKTNING TILGA TA'SIRI	285-289
<i>Normamatov Farrux, Toshpo'latova Xusniya</i> GLOBAL KESIMDA INGLIZ MADANIYATINING LINGVOKULTUROGIK JIHATLARI	290-293
<i>Shonazarova Gulnoza, Madiyeva Madina</i> THE ROLE OF INTERNET RESOURCE IN IMPROVING TEACHING FOREIGN LANGUAGE: METHODOLOGICAL ANALYSIS AND PRACTICAL RECOMMENDATIONS	294-297

<i>Jo'rayeva Lola Tolibdjonovna</i> IJTIMOIY TARMOQLARDA NEOLOGIZMLARNING BUGUNGI KUNDAGI QO'LLANILISHI	298-302
<i>Saitxanova Aziza Xolmuxamedovna</i> TA'M VA TIL O'RTASIDAGI MUVOZANAT: TAOM DISKURSINING TARJIMA QIYINCHILIKLARI VA YECHIMLARI	303-307
<i>Axmedov Shaxzod, Nazarov Vafokul</i> NEOLOGIZMLAR TADQIQI TARIXIGA DOIR	308-312
<i>Mustafayeva Sojida Ulashevna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARDA MERONIMIK MUNOSABATLI SO'ZLARNING LEKSIKOGRAFIK TALQINLARI	313-321
<i>Buriyeva Muxayyo Zokir qizi</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF MEAT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	322-326
<i>Berdiqulova Shaxnoza Ruziqulovna</i> YORDAMCHI SO'ZLARNING SHAKLIY XUSUSIYATLARIGA KO'RA TURLARI VA YASALISHI: BOG'LOVCHILAR	327-330
<i>Shokirova Gulbahor Alimovna</i> NEMIS TILINI O'QITISHDA YANGI YONDASHUVLAR	331-334
<i>Najmidinova Nafisa Ulja qizi</i> O'ZBEK TILIDA SO'ZLASHUVCHILARGA ITALYAN TILINI O'RGATISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	335-339
12.00.00 - YURIDIK FANLAR	
<i>Утемуратов Махмут Ажимуратович</i> СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРАВА (ОТ ТРАДИЦИОННОГО К ЦИФРОВОМУ ПРАВУ)	340-344
<i>Masadikov Sherzodbek</i> ENFORCEMENT OF ARBITRATION AGREEMENT UNDER UZBEK LAW	345-351
<i>Alieva Kamola Ravshanovna</i> ONLINE GENDER-BASED VIOLENCE IN UZBEKISTAN: GAPS IN LEGISLATION AND THE PATH FORWARD	352-363
<i>Utebaev Salamat Maqsetbay o'g'li</i> KONTRABANDA UCHUN JAVOBGARLIK TO'G'RISIDAGI QONUNCHILIK EVOLYUTSIYASI: TARIXIY-HUQUQIY TAHLIL	364-372
<i>Ходжаева Ширин</i> ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ВСЕМИРНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА	373-378
<i>Каюмова Асаля Султномуродовна</i> ЭЛИТА ИНДУСТРИИ ВЕНЧУРНОГО КАПИТАЛА	379-384
<i>Mirzaraximov Baxtiyor, Shokirov Bobur</i> ZAMONAVIY TASHKILOTLARDA KIBERXAVFSIZLIK STRATEGIYALARINING SHAKLLANISHI VA SAMARADORLIGI: MA'LUMOTLARNI HIMOYA QILISH CHORALARINING RIVOJLANISHI VA NATIJADORLIGI TAHLILI	385-392

<i>Суннатиллаева Сарвиноз Иззатулло кизи</i> ДИСКРЕЦИОННЫЕ ПОЛНОМОЧИЯ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ И СОВЕТЕ ЕВРОПЫ: ПРЕДЕЛЫ, КОНТРОЛЬ И СУДЕБНАЯ ПРАКТИКА	393-400
<i>Dilboboyev Nozimbek</i> CHET ELLIK INVESTORLARNING HUQUQIY MAQOMI HAMDA ULARNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH BO'YICHA IMTIYOZ VA PREFERENSIYALAR BERISH	401-406
<i>Raximbayev O'tkir Fayzullayevich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDAGI QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH MASALASIGA NAZAR	407-414
<i>Ubaydullayev Abror Qutpilla o'g'li</i> HOZIRGI ZAMON ISLOM MOLIYA HUQUQI VA AN'ANAVIY HUQUQIY TIZIMLAR O'RTASIDAGI QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	415-423
<i>Zokirov Sardorjon Karimjon ugli</i> PROCEDURAL FEATURES OF PARTICIPATION DEFENSE COUNSEL AT THE PRELIMINARY INVESTIGATION	424-430
<i>Axmedova Guliruxsor Ravshanovna</i> BOLANI OLIB BERISH VA UCHRASHTIRISH BILAN BOG'LIQ ISHLARNI KO'RIB CHIQISH BO'YICHA SUD VA HUQUQIY AMALIYOTNING DOLZARB MUAMMO VA YECHIMLARI	431-436
<i>Zoilboyev Javlon Karimjon o'g'li</i> MA'MURIY SUD ISHLARINI YURITISHDA QONUNIY KUCHGA KIRGAN SUD HUJJATLARINI YANGI OCHILGAN HOLATLAR BO'YICHA QAYTA KO'RISH YUZASIDAN ISH YURITISH MAZMUNI	437-441
<i>Hakimov Sunnat Furqat o'g'li</i> SPORT JAMOAT BIRLASHMALARINING HUQUQIY TAHLILI	442-445
<i>Файзиев Фарход Фуркат угли</i> ЗНАЧИМОСТЬ ЭЛЕКТРОННОЙ ТОРГОВЛИ В СОВРЕМЕННЫХ ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫХ УСЛОВИЯХ	446-452
<i>Файзиева Гулрух Мухаммади кизи</i> МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВА НА НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ ЖИЛИЩА	453-459
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Polvonov Baxtiyor Zaylobidinovich</i> TIBBIYOT UNIVERSITETLARIDA «MODDALARNING NURLANISH SPEKTRINI O'RGANISH» MAVZUSINI IT TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA NAMOYISH ETISH MASALALARI	460-466
<i>Hamdamova Nozima Muqimovna</i> BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHISI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI	467-475
<i>Zulfixarov Ilxom Maxmudovich, Zulfikorova Munajat Mirzaxmatovna</i> IQTISODIY-IJTIMOYIY GEOGRAFIK BILIMLAR BERISHDA MATEMATIK METODLARDAN FOYDALANISH	476-481
<i>Qurbonova Nigina Boboxo'jayevna</i> ESDALIKLAR — SADRIDDIN AYNIYNING UMR VA XOTIRA KITOB I	482-488

<i>Toshtemirova Saodat Abdurashidovna</i> KLAUSTER TIZIMIDA TARIX FANLARINI O'QITISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI	489-494
<i>Inoyatov Odiljon Sabitovich</i> TEKISLIKARNING O'ZARO PARALLELLIGI	495-500
<i>Жумамуратова Аибахар Нурмуханбетовна</i> СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ КОГНИТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ СВЯЗЕЙ	501-508

Received: 15 February 2025
Accepted: 20 February 2025
Published: 25 February 2025

Article / Original Paper

THE THEORETICAL AND PHILOSOPHICAL CONCEPT OF THE INFORMATION SOCIETY AND MEDIA CULTURE

Kdirbaev Bakhadir Berdakhovich

Doctoral student of Nukus State
Pedagogical Institute named after Ajiniyaz

Abstract. This article explores the significance of forming media culture in the processes related to building society and the state based on democratic principles in modern relationships. It examines the observed changes in these processes and the conceptual foundations of their importance in the development of political systems in contemporary societies.

Additionally, the article analyzes the key stages of the formation of these concepts within the system of social sciences from a scientific and theoretical perspective. It also synthesizes research conducted by scholars in the field, integrating their findings in a coherent manner.

Keywords: media, media culture, information society, artificial intelligence, internet, mobile technologies, digital revolution.

AXBOROT JAMIYATI VA MEDIA MADANIYATNING NAZARIY-FALSAFIY TUSHUNCHASI

Kdirbaev Baxadir Berdaxovich,

Ajiniyaz nomidagi Nukus davlat
pedagogika instituti tayanch doktoranti
E-mail: bahadir.berdaxovich@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada yangi zamonaviy munosabatlarda demokratik tamoyillar asosidagi jamiyat va davlat qurish bilan bog'liq jarayonlarda media madaniyatni shakllantirishning ahamiyati, ularda kuzatiladigan o'zgarishlar, ularning zamonaviy jamiyatlardagi, siyosiy tizim rivojidadagi ahamiyatining konseptual asoslari ochib berilgan.

Shuningdek, mazkur tushunchalarning ijtimoiy fanlar tizimida shakllanishining asosiy bosqichlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil etilib, olimlarning sohaga oid tadqiqotlari o'zaro uyg'unlashtirilgan holda tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: media, media madaniyat, axborot jamiyati, sun'iy intellekt, internet, mobil texnologiyalar, raqamli inqilob.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI1Y2025N17>

Zamonaviy hayotda axborot jamiyati va media madaniyati o'rtasidagi bog'liqlik muhim ahamiyatga ega. Har ikki tushuncha bir-birini to'ldiradi va bir vaqtning o'zida bir-biriga ta'sir etadi. Axborot jamiyati – bu axborot va bilimning asosiy resurs sifatida qabul qilinishi, shuningdek, kommunikatsiya vositalarining tez rivojlanishi bilan xarakterlanadi. Media madaniyati esa jamiyatda axborot almashinuvi, yangiliklarni qabul qilish va tarqatish usullarini belgilaydi. Bu uning ijtimoiy jihati hamdir.

XXI asrga kelib, axborot va media bizning kundalik hayotimizda ulkan rol o'ynay boshladi. Raqamli texnologiyalar va internetning keng tarqalishi odamlar o'rtasida ma'lumot

almashishni juda osonlashtirdi, bu esa har qanday fikrni, ma'lumotni yoki g'oyani bir zumda keng ommaga yetkazish imkonini berdi. Biroq, bunday tezkor axborot almashinuvi ijtimoiy munosabatlarni ham o'zgartiradi, xususan, u hamkorlik va o'zaro ta'sirni kuchaytiradi, lekin shu bilan birga, axborotning ishonchliligi, manipulyatsiya va dezinformatsiya kabi muammolarni keltirib chiqaradi.

Axborot jamiyati va media madaniyatining paydo bo'lishi o'ziga xos tarixiy jarayonlarga asoslanadi. Boshida an'anaviy axborot vositalari, masalan, gazeta va jurnallar, keyinchalik esa radio va televideniye paydo bo'ldi. Hozirgi kunda internet, ijtimoiy tarmoqlar va mobil ilovalar hayotimizda eng muhim o'rinni egallab bormoqda. Bu jarayonlarning har biri o'z davrida ijtimoiy hayotga chuqur ta'sir ko'rsatdi va shaxslar o'rtasidagi munosabatlarni rivojlantiradi.

Bugungi kunda axborot jamiyati va media madaniyati odamlarning dunyoqarashi, qaror qabul qilish jarayoni va umumiy ma'lumotga asoslangan fikrlarni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ular o'zaro ta'sir qilib, yangi ijtimoiy dinamikalar yaratadi va kelajakdagi ijtimoiy o'zgarishlarni belgilaydi[1]. Buni inobatga olgan holda, bu ilmiy ishda axborot jamiyatining asosiy belgilari, media madaniyatining rivojlanishi va bu jarayonlarning ijtimoiy hayotga ta'sirini chuqur tahlil qilamiz.

Axborot jamiyati — bu jamiyatda axborot, bilim va texnologiyaning asosiy resurs sifatida qabul qilinishi, shuningdek, axborot almashinuvi va kommunikatsiya jarayonlarining kuchayishi bilan xarakterlanadi[2]. Ushbu jamiyatda axborotning mavjudligi, uning tarqatilishi va foydalanilishi ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy hayotning barcha jabhalariga ta'sir qiladi. Ta'kidlashimiz joizki, axborot jamiyati haqida turli olimlar turli yillar davomida qimmatli fikrlar bildirgan. Masalan, Daniel Bell ta'biri bilan aytganda: "Axborot jamiyati bu jamiyatning asosiy faoliyati bilim yaratish, qayta ishlash va tarqatish bilan bog'liq bo'lgan bosqichdir" [3], – degan fikrni bildiradi. Yaponiyalik olim Yoneji Masuda esa axborot jamiyatini shunday talqin etadi: "Axborot jamiyati – bu texnologik taraqqiyot va axborotning insonlar hayotidagi asosiy resursga aylangan jamiyatidir". [4]

Axborot jamiyatida axborot bilimning asosi bo'lib, u insonlar va tashkilotlar o'rtasidagi munosabatlarni boshqaradi. Bu jamiyatda axborot tez va oson tarqatiladi, shu sababli odamlar va jamoalar o'rtasidagi bog'lanish kuchayadi. Axborot jamiyatining rivojlanishi raqamli texnologiyalar bilan bog'liq. Internet, mobil ilovalar, ijtimoiy tarmoqlar va boshqa raqamli vositalar axborotning yig'ilishi, saqlanishi va tarqatilishini osonlashtiradi.

Axborot jamiyatida kommunikatsiya jarayonlari yangilangan va kuchaygan davr hukmronlik qilmoqda. Odamlar o'z fikrlarini tezda va samarali ravishda ifoda eta olishadi. Bu esa demokratik jarayonlarga, ijtimoiy harakatlarga va ijtimoiy o'zgarishlarga olib keladi. Axborot jamiyatida iqtisodiyot asosan bilim va axborotga asoslanadi. Bu iqtisodiy modelda innovatsiya, tadqiqot va rivojlanish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, bu yangi ish o'rinlari va biznes imkoniyatlarini yaratadi.

Axborot jamiyatida ta'lim jarayonlari ham o'zgaradi. Ta'lim tizimi axborotni qidirish, tanlash va baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltiriladi. Raqamli ta'lim resurslari ta'lim jarayonini boyitadi va barcha qatlamlar uchun imkoniyatlar yaratadi.

Ommaviy axborot vositalari (OAV) axborot jamiyatining muhim qismi hisoblanadi. Ular ijtimoiy hayotdagi yangiliklar, g'oyalar va axborotlarni keng tarqatish orqali jamiyatning fikrini shakllantiradi. [5] Shu bilan birga, OAV orqali odamlar ijtimoiy muammolar va yangiliklar haqida xabardor bo'lishadi.

Eng muhimi, axborot jamiyatining rivojlanishi ijtimoiy munosabatlar, qadriyatlar va madaniyatga ta'sir ko'rsatadi. Odamlar o'rtasida o'zaro aloqalar kuchayadi, shu bilan birga, axborot oqimlari orqali yangiliklar va fikrlar tezda tarqaladi.

Axborot jamiyatining rivojlanishi bir qancha tarixiy bosqichlar, texnologik yangiliklar va ijtimoiy o'zgarishlar bilan bog'liq. Ushbu jarayon ko'plab omillarni o'z ichiga oladi va zamon o'tishi bilan doimiy ravishda rivojlanib bormoqda. Axborot jamiyati va uning tarixiy rivojlanishi imkoniyatlari quyidagi bosqichlardan o'tgan hisoblanadi:

1. **An'anaviy axborot vositalari:** Axborot jamiyatining boshlanishi qadimgi davrlarga borib taqaladi, ammo uning asosiy rivojlanishi XX asrda sodir bo'ldi. Gazeta va jurnal kabi an'anaviy axborot vositalari axborotni tarqatishda muhim rol o'ynadi. Bu vositalar ijtimoiy fikrni shakllantirishda va umumiy ma'lumotni yetkazishda yordam berdi. [6]
2. **Radio va televideniye:** XX asrning o'rtalarida radio va televideniye ommalashdi, bu esa odamlarning axborot olish usullarini tubdan o'zgartirdi. OAV xalqni turli masalalar bo'yicha xabardor qilishda muhim rol o'ynadi va ijtimoiy muloqotni kuchaytirdi.
3. **Raqamli inqilob:** 1990-yillarda internetning ommalashuvi axborot jamiyatining rivojlanishida inqilobiy o'zgarishlarga olib keldi. Internet har kimga, har qanday joyda va tezda axborot olish imkoniyatini berdi. Bu jarayon, shuningdek, global axborot almashinuvi va kommunikatsiya jarayonlarini kuchaytirdi.
4. **Ijtimoiy tarmoqlar:** 2000-yillarning boshlarida ijtimoiy tarmoqlar, masalan, Facebook, Instagram paydo bo'ldi. Bu platformalar odamlarning o'zaro aloqalarini, fikr almashish va ma'lumot tarqatishni yangi bosqichga olib chiqdi. Ijtimoiy tarmoqlar orqali odamlar o'z fikrlarini tezda tarqatish, ijtimoiy harakatlar tashkil etish va turli mavzularda muhokama qilish imkoniyatiga ega bo'ldilar.
5. **Mobil texnologiyalar:** Mobil telefonlar va smartfonlarning keng tarqalishi axborot olish va tarqatish jarayonlarini osonlashtirdi. Odamlar hozirda bir necha marta bosish orqali axborotga ega bo'lishlari mumkin. Mobil ilovalar va platformalar axborotni harakatda olish va foydalanishni soddalashtirdi.
6. **Ma'lumotlar va Big Data:** Ma'lumotlar tahlilining rivojlanishi va Big Data tushunchasi axborot jamiyatining rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Katta hajmdagi ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish imkoniyati tashkilotlarga va davlatlarga yanada samarali qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Axborot jamiyatining rivojlanishi bilan axborot xavfsizligi muammolari ham dolzarblasmoqda. Shuning uchun axborot xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishga qaratilgan chora-tadbirlar kuchayishi zarur. Shuningdek, axborot jamiyatining kelajakdagi holati haqida ham olimlar o'z fikrlarini bayon etishgan.

Taniqli olim, jamiyatshunos Toffler shunday deydi: "Kelajakda insoniyat bilim va axborot asosida shakllanadigan yangi jamiyatda yashaydi, bu yerda moddiy resurslardan ko'ra axborot va ma'rifat afzal bo'ladi" [7] – degan edi.

Oradan ma'lum vaqt o'tib Frank Webster ham o'z asarlarida axborot jamiyati tushunchasini keng ko'lamda yoritishni boshlaydi. Uning fikricha, "axborot jamiyati – bu jamiyat hayotining barcha sohalarida axborotning ustuvor ahamiyat kasb etishi va axborot texnologiyalarining bosh rol o'ynashi bilan ajralib turadigan jamiyatdir". [8]

Axborot jamiyati va media madaniyatining ijtimoiy hayotga ta'siri ko'plab sohalarda namoyon bo'ladi. Bu ta'sir ijtimoiy munosabatlar, ma'lumot olish va tarqatish usullari,

shuningdek, odamlarning fikr va g'oyalarini shakllantirish jarayonlarida o'z aksini topadi. Darhaqiqat, bu ta'sirlarni batafsil ko'rib chiqamiz.

Biz masalaning asosan ijtimoiy jihatlariga e'tibor qaratamiz. Ma'lumotning ommaviylashuvi – bu axborotning keng miqyosda tarqatilishi, qabul qilinishi va jamiyatning turli qatlamlari o'rtasida mavjud bo'lishi jarayonidir. Ushbu jarayon raqamli texnologiyalar, internet va ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishi bilan yanada kuchaygan va jamiyat hayotining barcha jabhalariga ta'sir ko'rsatmoqda.

Ma'lumotning ommaviylashuvining birinchi sababi – internet va raqamli platformalarning ommaviy axborot vositalari sifatida roli oshib borayotganligi bilan belgilanadi. Ushbu platformalar odamlarning axborot olish imkoniyatlarini kengaytiradi, shuningdek, ma'lumotni tez va samarali tarqatish imkonini beradi.

Foydalanuvchilar ijtimoiy tarmoqlarda, bloglarda va boshqa onlayn platformalarda o'z fikrlari va g'oyalarini tezda tarqatishlari mumkin. Bu jarayon ommaviy axborotning qabul qilinishi va ishlatilishida yangi tendensiyalarni yuzaga keltiradi. Insonlarning ijtimoiy hayotini o'zgarishini tezlashtiradi.

Darhaqiqat, ma'lumotning ommaviylashuvi – ijtimoiy muammolarni yoritishda, fuqarolik faolligini oshirishda va jamiyatda shaffoflikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. O'z navbatida ommaviy axborot vositalari orqali insonlar ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy muammolar haqida xabardor bo'lib, o'z fikrlarini bildirish va harakat qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu esa jamiyatda muhim qarorlarni qabul qilishda fuqarolar o'rtasida o'zaro faollikni kuchaytiradi.

Shu bilan bir qatorda uning sifatiga ham e'tibor qaratish lozim. Ommaviy axborot vositalarida tarqatilayotgan ma'lumotlarning to'g'riligi, ishonchliligi va muvofiqligi muhim hisoblanadi. [9] Jamiyatdagi foydalanuvchilar ko'pincha noto'g'ri va yolg'on ma'lumotlarga duch kelishlari va bu ijtimoiy munosabatlarni buzishi hamda jamiyatda noaniqlikni keltirib chiqarishi mumkin.

Ma'lumotning ommaviylashuvi, shuningdek, madaniyatni tarqatishda va madaniy o'zaro ta'sirni rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Axborot, san'at va madaniy merosning tarqatilishi orqali insonlar o'zaro tanishish, o'z madaniyatlarini anglash va yangi madaniy qadriyatlarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bunday jarayonlar madaniy diversifikatsiyani oshirishga, jamiyatda madaniyatlarni birlashtirishga va o'zaro hurmatni kuchaytirishga yordam beradi.

Zamonaviy davrda ijtimoiy aloqalar yangi shakllar va vositalar bilan boyidi. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va mobil texnologiyalar odamlar o'rtasidagi aloqalarni yanada kuchaytirdi. Hozirgi kunda insonlar geografik joylashuvidan qat'iy nazar, bir-birlari bilan tezkor va samarali muloqot qilish imkoniyatiga ega. Biroq, bunday aloqalarning salbiy tomonlari ham mavjud, masalan, yolg'izlik va ruhiy muammolar ko'payishi mumkin. Odamlar haqiqiy muloqot o'rniga raqamli muhitga ko'proq qaram bo'lib qolishi, ijtimoiy aloqalar sifatining pasayishiga olib kelishi mumkin.

Endi axborot va media-madaniyatning o'zaro bog'liqligini ilmiy jihatdan o'rganish maqsadga muvofiq. Buning uchun avvalo, ushbu tushunchaning mohiyatini aniq bilish kerak bo'ladi.

Media madaniyat – bu axborot vositalarining, jumladan, televideniye, radio, gazeta, jurnallar va raqamli platformalarning jamiyatdagi o'rnini, ta'siri va rolini anglashga asoslangan

madaniyat shaklidir. [10] Bu tushuncha media bilan bog'liq bo'lgan tajribalar, bilimlar, ko'nikmalar va qadriyatlarni o'z ichiga oladi. Shuningdek, unga bir necha olimlar quyidagi ta'riflarni keltirib o'tishgan. Duglas Kellner fikricha, "Media madaniyat zamonaviy jamiyatda identifikatsiya shakllarini, qadriyatlarini va ijtimoiy me'yorlarini belgilovchi asosiy manbadir", [11] – deydi.

Yana bir olimning fikriga ko'ra, media madaniyat – bu medianing kuchi, ijtimoiy va siyosiy hayotga ta'siri haqida fikr yuritadigan va bu ta'sirni madaniy jihatdan anglab yetadigan sohasi hisoblanadi. [12]

Media madaniyatning asosiy jihatlari quyidagilarni o'z ichiga oladi: a) Axborot olish va tarqatish: media madaniyat axborot olish va tarqatish jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ushbu madaniyat, avvalo, axborot manbalari va kanallarining xilma-xilligini anglashni talab etadi. Odamlar turli manbalardan, jumladan, ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalardan axborot to'playdilar. Bu jarayonda axborotning ishonchliligi va to'g'riligi muhimdir; shuning uchun foydalanuvchilar axborotni tanlashda ehtiyotkorlik bilan yondashishlari kerak.

Axborot olish jarayonida konseptual tushunish ham zarurdir. Insonlar axborotni qabul qilganda, uning ma'nosi va ijtimoiy ahamiyatini anglashlari lozim. Shuningdek, tanqidiy fikrlash qobiliyati, ya'ni axborotning to'g'riligi va ishonchliligini baholash qobiliyati, foydalanuvchilarni noto'g'ri ma'lumotlardan himoya qiladi. Axborotni qanday olishdan tashqari, uni tarqatish jarayoni ham muhim ahamiyatga ega. Raqamli platformalar orqali, masalan, ijtimoiy tarmoqlar va bloglar, bunda foydalanuvchilar o'z fikrlarini va g'oyalarini tez va keng tarqatish imkoniyatiga ega bo'lishadi. O'z navbatida bu jarayon axborotning tez tarqalishiga va jamiyatda keng muhokama qilishga olib keladi.

Media madaniyat va tanqidiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik juda muhimdir. Media madaniyat, axborot olish va tarqatish jarayonini ifodalaydi. OAV va raqamli platformalardan foydalanish, foydalanuvchilarni axborotni tahlil qilish va baholashga undaydi. Tanqidiy fikrlash, shuningdek, media madaniyatning asosi sifatida muhokama va fikr almashish jarayonida ham namoyon bo'ladi. Bu jarayon axborotning to'g'ri tushunilishini va turli fikrlarning tahlil qilinishini ta'minlaydi. O'zaro fikr almashish, ijtimoiy aloqalarni rivojlantirishga va axborotga asoslangan qarorlar qabul qilishga yordam beradi. Tanqidiy fikrlash jarayonida o'z-o'zini baholash ham muhimdir. Odamlar o'z fikrlarini va qarorlarini tahlil qilib, qanday o'zgarishlar qilish kerakligini aniqlashlari mumkin. Ushbu jarayon o'z fikrlarini rivojlantirish va o'ziga ishonchni oshirishga yordam beradi.

Umuman olganda, media madaniyat tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Axborotni to'g'ri va ishonchli tarzda qabul qilish, baholash va muhokama qilish jarayonlari, foydalanuvchilarga axborotga bo'lgan munosabatlarini o'zgartirish va o'zaro munosabatlarda faol ishtirok etish imkonini beradi.

Media madaniyat, zamonaviy jamiyatda madaniyat va qadriyatlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. U axborot tarqatish, fikr almashish va ijtimoiy munosabatlar o'rnatish jarayonlarini o'z ichiga oladi. Media madaniyatning asosiy vazifalaridan biri — ommaviy axborot vositalari orqali jamiyatda qabul qilingan qadriyatlar va madaniyatni shakllantirishdir.

Media madaniyatning ijtimoiy jihatlari quyidagilar bilan ko'rish mumkin:

1. Media madaniyat orqali madaniy normalar va qadriyatlar ommalashtiriladi. Ommaviy axborot vositalari, xususan televideniye, radio, internet va ijtimoiy tarmoqlar, turli

madaniy fenomenlarni va qadriyatlarni jamiyatga yetkazadi. Ular orqali ma'lum bir fikrlar va g'oyalar keng tarqaladi, bu esa jamiyatda madaniyatning rivojlanishiga yordam beradi. Misol uchun, ijtimoiy adolat, tenglik va barqarorlik kabi qadriyatlar, media orqali ommalashganda, ularning jamiyatdagi ahamiyati ortadi.

2. Media madaniyat odamlarning o'zaro aloqalarini va ijtimoiy munosabatlarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ommaviy axborot vositalari, odamlarni birlashtiradi, ularga umumiy mavzular bo'yicha fikr almashish imkonini beradi. Bu jarayonda madaniyat va qadriyatlar, media orqali keng tarqaladi va fuqarolar o'rtasida muhokama qilinadi. Natijada, jamiyatda yangi madaniy normalar va qadriyatlar shakllanadi, bu esa ijtimoiy hamjihatlikni oshiradi. [13]
3. Media madaniyat shaxslarning fikrlarini va qarorlarini shakllantirishda ham muhimdir. Odamlar, media orqali olgan ma'lumotlar asosida, o'z fikrlarini va qadriyatlarini shakllantiradilar.

Media madaniyat shuningdek, madaniy xilma-xillikni saqlash va rivojlantirishda ham ahamiyatlidir. Ommaviy axborot vositalari, turli madaniyatlar va millatlarning an'analarini, urf-odatlarini va qadriyatlarini tanitishga yordam beradi. Bu esa globalashuv davrida madaniy xilma-xillikni saqlab qolishga va turli madaniyatlar o'rtasida dialog o'rnatishga imkon yaratadi.

Shu bilan birga, media madaniyati orqali salbiy yoki ijobiy qadriyatlar ham tarqalishi mumkin. Shuning uchun, jamiyatda kritik fikrlash va media madaniyatini rivojlantirish zarur. Foydalanuvchilar axborot manbalarini tanlashda ehtiyotkor bo'lishlari, axborotning manbasi va uning to'g'riligini baholashlari zarur. Bu, jamiyatda ijobiy qadriyatlarni shakllantirishga va salbiy ta'sirlarni kamaytirishga yordam beradi.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, media madaniyati madaniyat va qadriyatlarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ommaviy axborot vositalari orqali madaniyatning ommalashishi, ijtimoiy munosabatlarning rivojlanishi va shaxslarning fikrlarini shakllantirish jarayonlari amalga oshiriladi. Shu bilan birga, media madaniyatining salbiy ta'sirlaridan saqlanish va ijobiy qadriyatlarni tarqatish uchun kritik fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Media madaniyati insoniyat tarixidagi axborot va kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi bilan birga shakllanib, o'zgarib kelmoqda. Media madaniyatining rivojlanishi bir qator bosqichlardan o'tadi va har bir bosqichda yangi texnologiyalar, ijtimoiy o'zgarishlar va madaniy tendensiyalar mavjud. Quyida media madaniyatining rivojlanishining asosiy bosqichlarini keltirib o'tamiz:

1. **An'anaviy media davri (XX asr boshlarida):** Ushbu davrda gazeta, jurnal va radio kabi an'anaviy axborot vositalari paydo bo'ldi. Bu vositalar orqali jamiyatdagi muhim voqealar, siyosiy yangiliklar va ijtimoiy masalalar haqida ma'lumotlar tarqatildi. Odamlar o'z fikrlarini yozma ravishda ifoda etish imkoniyatiga ega bo'lishdi, bu esa jurnalizm va media madaniyatining ilk asoslarini yaratdi.
2. **Televideniyeining rivojlanishi (XX asr o'rtalari):** Televideniyeining keng tarqalishi media madaniyatida inqilobiy o'zgarishlarni keltirib chiqardi. Odamlar nafaqat ma'lumot, balki vizual tasvirlar va ovozlari orqali axborot olish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Televizorlar oilalar va jamiyatlar uchun asosiy axborot manbai bo'lib, ijtimoiy fikrlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

3. **Internet va raqamli media (1990-yillar):** Internetning keng tarqalishi media madaniyatini yangi bosqichga olib chiqdi. Raqamli media platformalari, bloglar, veb-saytlar va ijtimoiy tarmoqlar odamlar uchun axborot olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Odamlar o'z fikrlarini ifoda etish, yangiliklarni tarqatish va turli fikrlar bilan baham ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu davrda "Foydalanuvchi yaratadigan kontent" (User-Generated Content) tushunchasi paydo bo'ldi
4. **Ijtimoiy tarmoqlarning o'sishi (2000-yillar):** Facebook, Twitter, Instagram va boshqa tarmoqlar odamlar o'rtasida muloqotni yanada osonlashtirdi. Ijtimoiy tarmoqlar orqali odamlar o'z hayotlari, fikrlari va tajribalari bilan bo'lishish imkoniyatiga ega bo'ldilar.
5. **Mobil media (2010-yillar):** Smartfonlarning keng tarqalishi mobil media madaniyatini rivojlantirdi. Odamlar har doim va har yerda axborot olish, ijtimoiy tarmoqlarda muloqot qilish va kontent yaratish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Mobil ilovalar, videolar va podkastlar kabi yangi formatlar odamlar orasida ommalashdi va media madaniyatining bir qismi bo'lib qoldi.
6. **Ma'lumotlarni tahlil qilish va sun'iy intellekt (bugungi davr):** Hozirgi kunda axborot va media madaniyati sun'iy intellekt va ma'lumotlarni tahlil qilish texnologiyalari bilan yanada rivojlanmoqda. [14]

Bu texnologiyalar axborotni tahlil qilish, foydalanuvchilar uchun moslashtirilgan kontent taklif qilish va media strategiyalarini optimallashtirish imkonini beradi. Shuningdek, yangi texnologiyalar yordamida axborotning ishonchligi va sifatini oshirish uchun harakatlar amalga oshirilmoqda.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, yangi davr yangi munosabatlar demakdir. Bu davrda axborot darajasi ortib boradi, bunda ijtimoiy omillar keskinlashib boradi. Buning uchun, avvalo, uning ijtimoiy jihatlarini doimiy ravishda o'rganish, tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации / Редакторы: Е. С. Ивашкина, В. Г. Деткова. — М.: ВЛАДОС, 1994. — С. 96—97. — 336 с
2. Вартанова Е. Л. Финская модель на рубеже столетий: Информ. общество и СМИ Финляндии в европ. перспективе. М.: Издательство Московского университета, 1999. — 287 с.
3. Daniel Bell. Manba: The Coming of Post-Industrial Society.1973 y.
4. Yoneji Masuda. Manba: The Information Society as Post-Industrial Society.1980 y.
5. Соловьёв Э. Г. Информационное общество // Новая философская энциклопедия: В 4 т / Предс. научно-ред. совета В. С. Стёпин. — 2-е изд. — М.: Мысль, 2010. С.13.
6. Терин В. П. Государство — идеология — управленческие культуры и глобальная информатизация / Проблемы формирования государственных политик в России. Материалы Всероссийской научной конференции (Москва, 31 мая, 2006 г.). — М.: Научный эксперт, 2006, с. 204—215.
7. Alvin Toffler. Manba. The Third Wave.1980 y. P.23
8. Frank Webster. Manba. Theories of the Information Society. 1995 y. P.34
9. Петров Р. В., Сименко И. А. «Информация как ключевой ресурс», // «Реконизм. Как информационные технологии делают репутацию сильнее власти, а открытость — безопаснее приватности». — Одесса, 2012, с. 44.
10. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Пер. с англ. М. В. Арапова и Н. В. Малыхиной; Под ред. Е. Л. Вартановой. — М.: Аспект Пресс, 2004. — 399 с.

11. Douglas Kellner. *Manba. Media Culture: Cultural Studies, Identity, and Politics Between the Modern and the Postmodern*. 1995 y.
12. Nick Couldry. *Manba. Media, Society, World. Social Theory and Digital Media Practice*. 2012 y.
13. Погорский Э. К. Роль молодежи в формировании информационного общества // Информационный гуманитарный портал «Знание. Понимание. Умение». — 2012. — № 2 (март — апрель).
14. Буряк В. В. Глобальное гражданское общество и сетевые революции Архивная копия от 8 марта 2016 на Wayback Machine. — Симферополь: ДИАЙПИ, 2011. — 152 с.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/1 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).